

Šiame numeryje:

Po 40 metų karas nepasibaigęs.
Lietuvių poezija ties senosios Jeruzalės sienomis.
Kun. Eugenius Gerulis — teologijos daktaras.
Chicagos teatruose.
Kas ta per opera „Dux Magnus“? (3).
Pokalbis su „Draugo“ romano konkurso laureate Julija Švabaite.
Eglės Juodvalkės eilėraštis.
„Don Carlo“ jau čia — pokalbis su Lietuvių operos dirigentu Arūnu Kaminsku.
Popietė su Birute Pūkelevičiute.
Romas Viesulas — „Temple Abroad“ direktorius.
Gegužės mėnesio planetos.

Kertinė Parastė

Po 40 metų karas nepasibaigęs

Gegužės 8 dieną, 1945 metais, Vokietija besąlyginiai kapituliavo sąjungininkams, kurių armijos buvo užėmusios didžiąją krašto dalį. Tą dieną Europoje baigėsi Antrasis pasaulinis karas. Vokietijos miestai buvo griuvėsių krūvos, kuriose baukščiai vaikščiojo žmonės — šmėklos. Kiti žmonės — vaidukliai išėjo pro koncentracijos lagerių vartus ir stengėsi save įtikinti, jog tai ne sapnas. Belaisviai tūkstantais žygiavo į rytus ir vakarus — nors iš jų trys milijonai rusų jau buvo nacių numarinti badu ir prievartos darbu, o milijonas vokiečių nei po dešimtmečio nebesieks tėvynės. Karo audros išmesti Vokietijon į ateitį su viltimi ir nerimu žvelgė ir tūkstančiai lietuvių.

Tiems, kurie karo metus pergyveno, tas gegužės mėnuo atrodė lyg vakar, o ne prieš keturiasdešimt metų. Tiems, kurie gimė karui jau pasibaigus, tai jau proistorė. Ir vieniems, ir kitiems ne visai aišku, kodėl publicistikos būgnai pradėjo mušti minint 40 metų kapituliacijos sukaktį. O būgnais mušama ir Rytuose, ir Vakaruose. Štai Lietuvoje *Literatūra ir menas* per kelis numerius išstisus puslapius skiria „Pergalės Didžiąją Tėvynės karą 40-mečiui“. Sovietai geriausiai išnaudoja Antrojo pasaulinio karo kaip simbolio funkciją — Vokietijos kapituliaciją skelbdami antrąją reikšmingiausią dieną jų istorijoje (po spalio revoliucijos). Karas ir yra santvarkos įteisinimo laidas rusų užimtuose kraštuose; tadgi ir Lietuvoje, minint karo pabaigą, bus akcentuojama raudonoji armija ne tik kaip nugalėtoja, bet ir kaip Lietuvos iš nacių okupacijos išlaisvintoja. Karo nuolatinis priminimas yra taip pat ir nesibaigiančių nepriklausomybės kovų — naciai atsakingi ir už butų stoką, ir už pustučias parduotuvių lentynas.

Amerikiečių visuomenė kaip tik šiomis dienomis

įvykęs triukšmas dėl prezidento Reagano numatyto vizito Bitburgo karių kapinėse irgi rodo, kaip simboliais operuojama. Čia galima matyti ir skirtumus tarp krikščioniškosios ir žydiškosios tradicijos — ar svarbiau susitaikyti su gyvaisiais, ar svarbiau išlaikyti gyvą kankinių mirusiųjų atminimą, neatleidžiant ir neužmirštant. Politiniame įkarštyje sunku tuos klausimus išsiaiškinti, bet vis dėlto yra svarbu ieškoti jiems atsakymų. Aišku, kad žydų bendruomenės žmonės padaryta žaizda nėra užgyjusi. Kaip ji gali užgyti, jei įvykdyta skriauda prašoka visas žmogaus proto ir vaizduotės ribas?

Ir patiems vokiečiams gegužės aštuntoji yra mažiau simbolis, negu tikrovės pergyvenimo sužadinimas, į kurį likęs pasaulis nenori žiūrėti. Jų skausmo atsiminimas, atmiestas labai gyvu kaltės jausmu, turi būti vienišas. Kaip tik šiuo metu šešias savaites Vokietijos ARD televizijos stotys transliuoja šesių dalių programą „Die Deutschen im Zweiten Weltkrieg“. Šioje devynių valandų programoje (ją paruošė Bavarijos televizija) vokiečiai turės progos pergyventi daugiasluksnę karo tikrovę ne tik to laiko paveikslais ir filmų juostomis, bet taip pat ir liudininkų prisiminimais bei istorikų analizėmis. Čia labai ryškiai žiūrovas matys, kaip karo valdytojai labai sąmoningai tautą pratino prie karo minties, kuris nuo pat pradžios buvo kitų tautų sunaikinimo karas. Tam tarnavo ne tik karo baisumų Lenkijoje nuslėpimas, bet taipgi ir duona bei žaidimai.

O visiškai nematomas ir dar vienišesnis yra mūsų tautos (kartu su kitų į Sovietų Sąjungos orbitą įjungtų tautų) skausmo pergyvenimas, Antrojo pasaulinio karo atneštas ir paliktas. Jis kažkaip iškrenta iš šios sukakties minėjimo rėmų — jam nėra vietos (Nukelta į 4 psl.)

Lietuvių poezija ties senosios Jeruzalės sienomis

EITANAS
FINKELŠTEINAS

Prie senosios Jeruzalės sienų, priešais Siono vartus ir Dormito Sanctae Mariae šventovę yra vienas iš tapybiškiausių dabartinės Izraelio sostinės kvartalų — Yemin Moshe, pavadintas žinomo visuomenininko bei labdario Mozės (Moshe) Montefiore garbei. Norėdamas padėti kolonistams, pirmąsį įsikūrusiems už senamiesčio ribų, Montefiore dar 1857 metais pastatydino jų naujo kvartalo centre vėjo malūną. Vėliau tas malūnas virto vienu iš Jeruzalės naujamiesčio simbolių. Karai, suirutės, dažni politiniai pakitimai nedavė tam simboliui ramybės: daug dešimtmečių jis stūksojo virš griuvėsių krūvos ir pats buvo apgriautas.

Po 1970 metų čia atėjo dailininkai ir muzikantai, poetai ir aktoriai. Netrukus vietoje griuvėsių atsirado išsias grakščiai, skoningai suplanuoti, labai įvairių namukų rajonas. Siaurų gatvelių bei laiptų išvagos, pievų bei sodų apsuptas, tasai rajonas primena miestelį iš Anderseno pasakų, ir tik baltas Jeruzalės akmuo, ryškiaspalvės pietietiškos gelės ir stambios žvaigždės nakties danguje sako, jog esame Artimuosiuose Rytuose, o ne šiaurės Europoje. Tai beveik biblinis rojus, kur kas žingsnis — miniatiūriškos dailininkų studijos ir solidžios galerijos, koncertų salės ir auditorijos, aktorių namai, taikomosios dailės centras...

Ne tik dailininkai, muzikantai ir aktoriai, bet ir rašytojai, ir poetai turi ką veikti Yemin Moshe kvartale. Pačiame jo centre dunkso „Mishkenot Sha'ananim“ (hebrajų kalba tai reiškia „Dvasingųjų prieglobstis“) — savotiški literatūrai namai, į kuriuos kviečiami tiek Izraelio, tiek ir kitų kraštų poetai ir rašytojai. Čia jie gyvena, dirba, skaito, savo kūrinys, diskutuoja įvairiausiais klausimais ir, savime aišku, susipažįsta su šventųjų miestu, su jo senąja ir naująja istorija.

Pagal seną tradiciją Jeruzalės meras Teddy Kollek, retos energijos ir plačių pažiūrų žmogus, šių metų kovo vidurį sukvietė čionai įvairių tautų rašytojus į konferenciją ne visai įprastu pavadinimu „Tremtis ir literatūra“. Rašytojai ir poetai, dėl vieno ar kito priežasčių negalį gyventi savo šalyse, gal pirmąsį susitikimo, idant aptartų kūrybos egzilyje problemą — lygiai reikšmingą ir grynai meniniu, ir visuomeniniu politiniu požiūriu.

Pakviestųjų tarpe buvo Lietuvoje gimęs lenkų poetas, Nobelio laureatas Czesław Miłosz, rusų poetas disidentas Josif Brodskis, iškilus literatūros kritikas, Pasternako kūrybos tyrinėtojas, Yale universiteto profesorius Victor Ehrlich, anglų poetas Al Alvarez, arabų poetas Anton Shammas, amerikietis Peter Everwine (kurio seneliai kilę iš Italijos). Į konferenciją buvo pakviestas ir žinomas lietuvių poetas bei eseistas Tomas

Poetas ir eseistas Tomas Venclova

Nuotrauka Stasio Hgūno

Venclova (beje, Izraelyje lankąs jau antrą kartą).

Mishkenot Sha'ananim pastate ir Yemin Moshe auditorijose rašytojai ir poetai, literatūros mokslininkai ir kiti svečiai penkias dienas kėlė kitiems kitam ir sau patiems senus kaip pasaulis klausimus:

— Kaip veikia tremtis literatūrinę kūrybą ir literato asmenybę; ar ji trukdo kūrybai, žlugdo ją ir patį kūrėją, ar priešingai, leidžia jam siekti naujų viršūnių?

— Ar gali ir turi poetas ar rašytojas, atsiradęs emigracijoje, šalinis nuo savo krašto problemų ir jo dvasinio gyvenimo?

— Ar rašytojas turi pakeisti kalbą, tapti savo naujosios šalies rašytoju?

Tokių klausimų buvo dešimties ir šimtai.

Izraelio poetas Natan Zach, kuris drauge su Miłoszu atidarė konferenciją, pareiškė, jog tremtis, įskaitant ir žydų tautos tremtį, turi dvejopą prasmę. Iš vienos pusės, tai kančios ir nevilties praraja; iš kitos — tai kūrybos ir didybės viršūnės, į kurias pakilti gali tik tie, kurie suvokė tą nevilties prarają.

Kitu pavidalu, bet iš esmės panašiai formulavo savo svarbiausiąją mintį Czesław Miłosz:

— Jei tremtis nenužudo poeto, jis darosi dar stipresnis...

Labai stiprų įspūdį paliko Miłoszo pasakojimas apie jo likimą — likimą lenkų poeto intelektualo, kuriam teko pasitraukti iš Lenkijos pačiame Stalino teroro įkarštyje. Sunkiausi savo gyvenimo periodu Miłosz laikė Paryžiaus tremties periodą. 1951 metais nutraukęs ryšius su komunistų niokojama Lenkija, jis atsirado Paryžiaus intelektualų pasaulyje, kur tada buvo itin paplitęs „rausvumas“. Čia buvo madinga gėrėtis socialistine visuomene, girti ir šlovinti pirmąją pasaulinę socialistinę valstybę. Josifas Stalinas buvo laikomas pusdieviu. Lygiai taip pat madinga buvo visai niekinti buržuazinę

visuomenę, jos laisvės, visuomenines institucijas bei kitas vertybes. Tos intelektualų sferos keikė iškeikė ir izoliavo lenkų poetą vien už tai, kad jis sakė tiesą apie „komunistinį rojų“, apie asmenybių ir ištisų tautų tragediją „pažangiausiojo mokymo“, „progresyviausios visuomenės“ bei jos represyvinio aparato varžtuose.

Poeto neviltsi atrodė neįveikiama (vienintelis, kuris ji palaikė, buvo didysis prancūzų rašytojas Camus). Vis dėlto jis ištvėrė ir sulaukė epochos, kada jo balsas buvo išgirstas. Jis taip pat sugebėjo pakilti į poezijos viršūnes. Šiandien jis — viso pasaulio pripažintas rašytojas, žinomas ne tik Vakaruose akademikų tarpe, bet ir savo tėvynėje. Tai, kas 1951 metais galėjo atrodyti tikras stebuk-

las, įvyko — Lenkijoje, kuri ir šiandien tebėra tironijos spaudžiama, visi žino ir myli Miłoszo kūrybą. Jam skirta 1980 metų Nobelio premija virto tautiniu triumfu, ir pats poetas buvo sutiktas tėvynėje kaip tautos didvyris. Taigi Miłoszo tremties kelias baigėsi laimėjimu. Turbūt todėl ramiai ir išmintingai skambėjo jo eilės po Jeruzalės dangumi, kur maždaug trys šimtai jeruzaliečių — lenkų poezijos gerbėjų susirinko paklausti garsojo svečio...

Tuo tarpu kitas poetas, Tomas Venclova, dar tebėra emigracijos kelio pradžioje. Nustodintas tarybinės pilietybės, jis jau aštuonerius metus gyvena JAV, toli nuo okupuotos Lietuvos. Tomo Venclovos vardas žinomas praktiškai kiekvienam izraeliui, atvykusiam iš Lietuvos. Vieni

jį žino kaip poetą ir eseistą, kiti kaip disidentą, kovotoją dėl žmogaus teisių, beje, pasisakiusį ir už žydų teisę emigruoti, paskelbusį plačiai išgarsėjusį straipsnį „Žydai ir lietuviai“. Treiems jis žinomas kaip iškilaus komunistinio Lietuvos rašytojo Antano Venclovos sūnus.

Dalyvaudamas diskusijose, Venclova pasakojo apie savo ir kitų lietuvių rašytojų tremtinių patirtį, svarstė įvairias problemas, atsakinėjo į klausimus. Jo pasisakymai pateko į Izraelio spaudą (pvz., į *Jerusalem Post*); jam teko kalbėti ir per Izraelio radiją. Venclova bendravo ne tik su konferencijos rengėjais ir dalyviais: kaip ir kiti pakviestieji Jeruzalės rašytojai, jis susitiko su šalies ministru pirmininku Shimonu Peres. Bendrame konferencijos dalyvių literatūros vakare buvo skaitomi Venclovos eilėraščių angliški vertimai. Tačiau jo apsilankmo Jeruzalėje kulminacija buvo lietuviškas poezijos vakaras (kovo 19-tą). Auditorijoje po masyviais skliautais, kiek primenančiais senojo Vilniaus gotikinius rūsius, susirinko daugiau kaip penkiasdešimt Jeruzalės gyventojų — lietuvių poezijos gerbėjų. Vienas kitas atvyko iš Tel Avivo ir net tolimesnių vietų. Vyravo žmonės, ne per seniausiai išvažiavę iš Lietuvos, bet buvo emigravusių dar prieš karą, studijavusių Nepriklausomoje Lietuvoje...

Vakare ir po jo sekusiose diskusijose skambėjo beveik ištisai lietuvių kalba: vos dviem ar trim asmenim buvo lengviau kalbėti hebrajiškai, tačiau savanorių vertėjų nestigo.

Čia, Jeruzalėje, ties senamiesčio sienomis, lietuvių poezijos vakaras vyko pirmą kartą istorijoje...

Tokiais žodžiais atidarė vakarą Ichokas Meras, rašytojas, lygiai priklausęs ir lietuvių, ir žydų literatūrai. Meras trumpai papasakojo apie savo seną pažįstamą ir bičiulį Tomą Venclovą ir suteikė žodį pašam poetui.

Vakaro poetinė dalis buvo ne tik eilėraščių skaitymas. Venclova nemažai kalbėjo apie lietuvių literatūrą, apie tai, kad laiko savo svarbiausiuju uždaviniu peržengti jos įprastines tradicijas. Poeto eilės — skaudžios, bet išvengiančios bet kokią sentimentalumo ir patetikos, beveik moksliška tikslis ir giliamintės — puikus įrodymas, jog jis sėkmingai sprendžia tą uždavotį.

Venclova skaitė taip pat vertimus iš Brodskio, Miłoszo, Herberto, Pasternako ir kitų Europos bei Amerikos poetų. Ši vakaro dalis paliko ne kiek ne menkesnį įspūdį, negu dauguma klausytojų, mokančių lietuvių, rusų, lenkų, anglų kalbas, sugebėjo deramai įvertinti, kaip tiksliai ir subtiliai Venclova perteikia kitataučių poetų ritmiką bei jų eilių prasmę.

Vakaro pabaigoje Ichokas Meras perskaitė Venclovos eilėraštį „Ghetto“, kurį pats išvertė į hebrajų kalbą. Gal išverstas eilėraštis kiek ir (Nukelta į 2 psl.)

Dabartinės Jeruzalės vaizdas

„Myliu ir stebiu žmogų...“

Pokalbis su „Draugo“ romano laureate Julija Švabaite

— Sveikiname Jus su ką tik išleista Jūsų nauja knyga „Stikliniai ramentai“ — pirmuoju Jūsų romanu, laimėjusiu 1984 metų „Draugo“ romano konkursą. Visų pirma norėtusi užklausti, kaip kilo mintis sukurti romano žanro veikalą?

— Po „Gabriuko užrašų“ apysakos, kuri buvo neblogai įvertinta, norėjau pabandyti didesnės apimties kūrinį. Romanas jau seniai kristalizavosi mano planuose.

— Gal papasakotumėte, kaip vyko kūrybinis darbas. Ar romano eigą pirmiau buvotė sudaręsi vaizduotėje, ar jis savo pavidalą įgavo jau berašant?

— „Stikliniai ramentai“ — kelerių metų darbas. O idėja gimė prieš daug daug metų. Vienas asmuo prašė manęs (tada jau šį tą rašinėju ir proza), kad parašyčiau novelę arba romaną apie alkoholį, kuris sugriaua ne tik žmogaus, šeimos, bet ir visuomenės gyvenimą. Tas prašymas mane ilgai kankino. Žinoma, kad tai skauda, bet įdomi ir dėkinga tema rašytojui, o mūsų literatūroje dar lyg ir neišnaudota. Ar pajęsiu? Pažadas pradėjo tapti realybe, truputis po truputį kaupėsi medžiaga, savo fantazijoj lipdžiau romano herojų — mylintį, kenčiantį, kovojantį, paklydusį savo aistrų džunglėse. Romanas prasidėjo šviesiu vienas kitą mylinčių jaunų žmonių žvilgsniu į ateitį.

— Ar rašyti prozą reikalauja skirtingos disciplinos negu poeziją? Ar Jūs poetiniais talentais padėjo, kai ėmėtės pasakojamojo žanro, ar gal kokių nors būdų kludė?

— Poezija ir proza — du skirtingi kūrybos procesai. Eilėraštys svarbiausia mintis ir žodis, kuris turi skambėti kaip muzikos instrumentas, būti taupus, šviežias, reikalaujantis iš poeto didelio dvasios įtempimo. Gana siauruose eilėraščių rėmuose reikia sutalpinti plačius jausmų laukus, kartais visą didelį gyvenimą. Eilėraštis kaip kūrinys yra trumpesnis, bet gerai parašyti yra taip pat sunku kaip ir gerą prozos kūrinį. Poezijoje yra paties autoriaus gilus išgyvenimas, o romanas — plačia prasme tų išgyvenimų stebėjimas. Romane ne tik paties autoriaus, bet ir visa tai, kuo gyvena kiti, patyrimų konkretizavimas platesnėje skalėje. Manau, kad man poetinis jausmas padeda, žinoma, jei pajėgiu išlaikyti tą lyrinių prozos detalių balansą.

— Ar berašant iškilo kokių nors problemų, kurias turėjote išspręsti? Pavyzdžiui, ar veikėjų charakteriai pradėjo įgauti savo patį gyvybę ir Jus vesti kokiom nors kryptimi, kurią anksčiau nebuvo numatęsi?

— Išliko nemažai problemų. Kadangi mano pačios gyvenimo patirtis, be abejo, turi įtakos vaizduojamiems personažams ir jų aplinkai, teko gana daug su jais kovoti, ginčytis, nenusileisti, kad galėčiau pasiekti tos literatūrinės tikrovės. Ar tai pasisekė ar ne, ne man spręsti. Manau, kad yra lengviau sukurti charakterį, kovojantį su išvirsinėm jėgom ir net su kitu asmeniu, o labai sunku vaizduoti jį, kovojantį su pačiu savimi, savo vidaus pasauliu. Nežinau, ar savo herojų problemas išsprendžiau taip, kaip jie patys būtų norėję ir ar aš pati pajėgiau nuvesti juos ta kryptimi, kuria iš anksto buvau numatęs. Jie man atrodo gyvi, lyg čia būtų šalia

Julija Švabaite-Gylienė

Nuotrauka Jono Kuprio

ir vėl galynėtusi su mano plunksna.

— Būtų įdomu, kodėl pirmą kartą bandydama romano žanrą, savo dėmesį skyrėte palaužtų žmonių charakteriams ir jų gyvenimo vingiams? Ar Jūs jaučiate silpnėsiems simpatijų? Ar tai daugiau dėl to, kad Jūs domina psichologiniai lūžiai ir dramatiški gyvenimo posūkiai?

— Heinrich Böll yra pasakęs — „jei bijai pavaizduoti žmogų pilną aistrų, nupuolimų, kančios, — neik į prozą“. Bandžiau sukurti savo herojų ne juoda — baltą, o žmogų su visa savo žmogiška prigimtimi, dvasios lūžiais ir konfliktais. Ar galima žmogų kaltinti, jei jam gyvenime nepasisėka? Jei žmogus suklumpa, ar tai būtinai jo silpnumo pažymys? Ar stiprieji niekada nėra suklupę? Manau, kad yra gilesnė prasmė parodyti ne tik palaužtus, bet ir lūžtančius. Stiprybės žmogui užtektų, jei jis suprastų savo kelio

dramatiškumą. Mane labai domina tie psichologiniai lūžiai, ir visada mieliau skaitau apie vadinamus silpnuosius charakterius, ar tai F. Mauriac, J. Böll, J. Steinbeck, E. Hemingway knygos. O tie silpnieji kaip tik turi savo ypatingą vietą gyvenime, nors ir būdami dažnai ant bedugnės krašto.

— „Stiklinių ramentų“ herojė yra moteris — ar bent kiek sąmoningai norėjote moterišką gyvenimą patirti sklandyti? Ar Jūs domina pastaruosiu laikų, bent Vakarų pasaulyje, suklestėjusi feministinė literatūra? Jei taip, kokias rašytojas vertinate?

— Taip, sąmoningai norėjau atskleisti moters — motinos — menininkės gyvenimą prieštaringų situacijų, emocijų, praradimų ir džiaugsmų arenoje. Man vis atrodo, kad mūsų moters menininkės veidas nėra tinkamai parodytas, gal kiek ir su menkavertiškumo doze vertinama jos kūryba. Pasaulio literatūroje

tik neseniai buvo išgirstas lygių teisių reikalaujantis moters balsas. Meno pasaulyje iš jos reikalaujama daugiau, todėl nenuostabu, kad pereitam šimtmečiui, o net ir dabar ji kartais slapstosi po vyriškais slapyvardžiais. Taip, mane domina Vakarų pasaulio feministinė literatūra. Mielai skaičiau Anais Nin dienoraščius kaip simbolių moters, bandančios surasti save ir savo vietą pasaulyje. Labai įdomi Virginia Woolf kova tarp neviltingos ir beprotybės. O Sylvia Plath, nepajęgusi pakelti šeimos problemų ir savo kūrybinio pasaulio naštos (ji ir jos vyras abu poetai), kanadietė Margaret Atwood (perėjusi iš poezijos prozon), savo romanuose vaizduojanti moterį kaip brutalią likimo auką... Mano romanai tai bandymas sukurti lietuvių moterį — motiną — menininkę, ant savo silpnų pečių nešančią keleriopą gyvenimo našta.

— Iš kur sėmėte romano pasakojimui medžiagą? Ar naudojote savo pačios patirtį, pavyzdžiui, atsiminimus iš studijų laikų Vilniaus universitete? Ar įjungėte kokių nors detalių iš savo gyvenimo kituose pasaulio kraštuose?

— Be abejo, kai kur atsispindi mano pačios patirtis. Myliu ir stebiu žmogų, jo veiksmus, klausausi jo istorijų, įsimena koks nors idomus atsitikimas, pasikalbėjimo detalė, charakterio bruožas. Tada mano sąmonėje gimsta naujas, jau mano pačios sukurtas personažas, su kuriuo noriu susitikti knygoje. Kartais toks pasikalbėjimas, žmogaus elgesys yra kaip ištisa neparašyta knyga. Mano romane yra tokių epizodinių gabaliukų ir iš Vilniaus universiteto vokiečių okupacijos metais, ir karo laiko sunkių valandų, bet ar taip jau svarbu, kiek kas paimta iš gyvenimo tikrovės, svarbu, kad knyga būtų gera...

— Skaitytojų sudomins, kad „Stikliniuose ramentuose“ yra ir kriminalinio romano užuomazga. Ypač anglosakų literatūroje moters rašytojos šį žanrą yra išvysčiusios, kūrėjusios jį „tikrą“ literatūrą. Ar Jūs pati mėgstate šios srities lektūrą? Jeigu taip, būtų įdomu, kokie autoriai Jums patraukliausi?

— Kriminaliniai romanai skaitytoją visada traukia. Man patinka Georges Simenon, o anglų — kriminalinės literatūros bene 68

knygų autorė „grande dame“ Agatha Christie.

— „Stikliniuose ramentuose“ yra dramatiška teismo salės scena. Ar ją kurdama naudojotės kokiais nors pavyzdžiais — iš gyvenimo ar literatūros?

— Teismo scena sukurta veiksmo išryškinimui, nesigilinant ir neklimpstant į proceso sudėtingumą. Bandžiau elementariai aiškiai pavaizduoti veikėjų charakterius be procedūros detalių. Su teismo taktika susipažinau pasikalbėjimuose su tos srities žinovais.

— Ir svarbiausias klausimas — ką šia savo knyga norėjote pasakyti lietuviui skaitytojui?

— Mano noras buvo parodyti žmogaus prisikėlimą, kuris kiekvienam yra įmanomas, o mūsų (lietuvių) gyvenime net privalomas, turint galvoje išlikimo viltį. O kaip tai pasiekti, ieškojau atsakymo pati. Norėčiau, kad ieškotų ir atrastų skaitytojas. Žinoma, šios mano mintys nėra kokia didaktika, o savaime išplaukia iš romano veiksmo, charakterių ir situacijų plotmės.

— Po „Stiklinių ramentų“, ar rašysite kitą romaną? Taipgi, pastaraisiais metais gėrėjomės Jūsų humoristinėmis apysakomis? Ar kultivuojate šitą žanrą toliau ir ar galima tikėtis išleisto jų rinkinio?

— Labai norėčiau parašyti dar bent vieną romaną, kurio idėja ir planą jau turiu. Bet ar pasiseks, ar bus geras, čia jau kitas klausimas. O tie humoristiniai apsakymėliai man pačiai labai prie širdies. Mes esame per daug graudūs. Kyla virš parko rūkas, prisimenam tėviškes laukus — ir jau gaudinamės; lesinam laukinius balandžius — apima liūdnumas; kvepia parke nupjautos šienos — akys rasoja; dainuojame, klausomės eilėraščių — jau ašaros ir byra... Stebėdama mūsų gyvenimą randu daug linksmų momentų, tai ir bandau juos užrašyti. O tų humoristinių gabaliukų rinkinį dar vis laukau juodraštiname stalčiuje.

— Dėkojame rašytojai Julijai Švabaitei-Gylienai už pokalbį ir linkime laimingos kelionės į New Britain, Connecticut, kur gegužės 4 dieną jai bus įteikta „Draugo“ romano premija.

Eglė Juodvalkė

gyvenam su broliu
viename bute
aš su savo senelėm o
brolis su seneliais
jam gerai
seneliai savo atliko
nebesikelia iš
kartoninių nuotraukų dėžių jie
vyrai

senelės neturi laiko gulinėti jos
prabunda anksti baksteli
ir man į pašonę
atsisėdus ištiesinu nugarą ir
laukiu
senelės taisosi skaras lygina
prijuostes
bet nekalba

jau antri metai šnekinu seneles ir
neprakalbinu
jos šnairuoja į mano dulkes nešvarius
indus apibrizgusius rankogalius graikiškas
knygas
jei
kalbėtų sakytų
niekas tokios neims sakytų
kalas palaidas gyvenimas sakytų
Dievas baudžia

seneles pakrikštijau Terese
ir Konstancija
mums užtenka vardų
jos moko mane
tvarkos kai užsispiriu
iš po sijonų traukia
aštrius žemaičių ir aukštaičių tarmių
skiemenis ir apmėto mane kartais
prakirsdamos odą

jau antri metai laukiu kad
pripažintų mane įtrauktų
į seserį išvestų giminės medį per
moterų kartas ir
atiduotų man saugoti

stvarstau jų
rankas ir į ausį
šaukiu vardus
Teresė
Konstancija
jų vardus
mūsų giminystės ryšį

mano brolis
pereina per kambarį pereina
per seneles lyg jų ir
manęs visai
nėbūtų

Lietuviškos knygos klubo naujos knygos

Lietuviškos knygos klubas yra sambūris asmenų, suprantančių literatūrinio gyvenimo svarbą tautos išsilaikymui. Ši leidykla organizuoja lietuviškos knygos leidimą literatūrai suprantančių ir vertinančių žmonių telkimu. Tie žmonės gyvena ne tik kūnu, bet gyvai atspindi ir lietuvių tautos dvasią, besireiškiančią įvairiomis formomis ir idėjomis. Jie tiki tautos ateitimi ir žino, kad rašomos ir skaitomos lietuviškos knygos kilina visuomenę, ją praturtindamos naujomis idėjomis ir skatinamos tautinius siekimus.

Naujausia Lietuviškos knygos klubo išleista knyga — Julijos Švabaitės romanai „Stikliniai ramentai“, laimėjęs 1984 m. „Draugo“ romano konkursą. Julija Švabaite — ne naujas vardas lietuviškoje raštijoje, bet naujas lietuvių beletristikoje. Iki šiol autorė reikšė poezija ir jaunimo literatūra, o su šiuo romanu ji pasirodo brandi rašytoja, svarstanti psichologinius lūžius gyvenimo nedalios ištiktose žmonėse. „Stikliniai ramentai“ yra dviejų menininkų gyvenimas. Bet autorė pro savo asmeninę primę perleidžia palaužtų žmonių vidinius išgyvenimus, nepasisekimus, žmogišką silpnąbę ir tragiškus įvykius. Romano personažai gyvi, nors silpni, idomi, nors nelaimių gniuždomi, žmogiškai tikri, nors kartais atrodą nepastovūs. Skaitytojas juos seks su užuojauta, gailėsčiu ir rūpesčiu ir lauks laimingesnės išeities jų pasirinktame gyvenimo kelyje. Autorės stilius paprastas, aiškus, smulkiais poetiškais potėpiais piešiami personažų dvasiniai veidai. Skaitytojui neteks mėtintis į šalis, ieškant kažko nepaprasto, bet iki paskutinio skatinio jis skaitys su dideliu įtempimu ir įdomumu.

Artimiausiu laiku išeis ir kita Lietuviškos knygos klubo nauja knyga: Česlovo Grincevičiaus

Vidudienio varpai — pasakojimai ir pasakos. Tai naujas rašytojo pasakojimų ir fantastiškų nuotykių rinkinys, kuris savo nuotaika primins praeitį ir dabartį. Gražus stilius, taupus žodis, ryškūs vaizdai primins skaitytojui neseniai pergyventas dienas, pažadins prisiminimus, kartu prikels susikaupusias mintis dabarties įtampoje — gyvenime, kuris ne visuomet yra palankus žmogui svetimame krašte. Autorius čia mažai dalyvauja — kalba vaizdais.

[Lietuviškos knygos klubą galima įstoti arba jo leidinius užsisakyti, rašant „Draugo“ adresu: 4545 West 63rd Street, Chicago, Illinois, 60629.

LKK

• Algimanto Kezio fotografijas yra priėmę šie Amerikos ir Europos muziejai: The Art Institute of Chicago — 11; The Museum of Contemporary Photography, Chicago — 11; International Center of Photography, New York — 10; The Metropolitan Museum of Art, New York — 1; Museum of Modern Art, New York — 2; Midwest Museum of American Art, Elkhart, IN — 10; Detroit Institute of Art — 10; The Dayton Art Institute, OH — 30; Los Angeles County Museum of Art — 5; Museum of Art, Carnegie Institute, Pittsburgh, PA — 6; Bibliothèque Nationale, Paryžius — 49; Musée Carnavalet, Paryžius — 23 (šiuo metu Carnavalet muziejuje, Paryžiuje, yra išstatyta parodoje viena iš šių fotografijų, pavadinta „Hotel Dieu, Paris, 1984“); Lietuvos fotografijos meno draugijoje, Vilniuje — 70. Indianoje esantis Midwest Museum of American Art pakvietė Algimantą Kezį su savo fotografijų paroda 1986 metams. Ši paroda žada būti keliaujanti po kitus muziejus bei meno centrus.

Medžiai Paryžiaus botanikos sode, 1984.

Nuotrauka Algimanto Kezio

„Don Carlo” jau čia

Paskutinę savaitę prieš Lietuvos operos šiemet statomos Giuseppe Verdi operos „Don Carlo” spektaklius buvo proga trumpai užkalbinti Lietuvos operos dirigentą muziką Arūną Kaminską.

— Ši vakarą ir rytojaus popietę Jūs būsite ašis daugelio žmonių išskirtinių meninių pastangų — Lietuvos operos „Don Carlo” spektaklių. Skaykite, ar Jus tai gero kiau baigina ir su kokiomis mintimis laukiate šio įvykio?

— Prieš operos spektaklius visuomet jaučiama tam tikra įtampa. Šitas jausmas („peteliškės”) yra normalus dalykas, kurį jaučia visi, prieš eidami į sceną. Norisi kuo geriausiai spektaklį atlikti, bet reikia atsiminti, kad jeigu ir įvyktų kokia nors klaida, pasaulis nesugrius.

— Kokie buvo Lietuvos operos sunkumai ruošiant šią operą?

— Aplanai paėmus, šita opera yra sunki pastatyti. Tiek solistams, tiek chorui, režisieriui ir dirigentui. Tuos sunkumus galima nugalėti tik dar smarkiau dirbant.

— Jūs pats, kada ir kokių būdu susirūšote su Chicago Lietuvos opera? Ar dirigento darbas Lietuvių operoje padeda Jums pačiam bręsti kaip muzikui? Šalia didelių rūpesčių, koks didžiausias yra šio darbo atpildas?

— 1977 metais pradėjau dirbti su Lietuvos opera kaip akompaniatorius. Dvidešimt aštuntam sezonui Operos valdybos buvau pakviestas dirigentu. Lietuvos opera suteikia progą man dirbti savo

Arūnas Kaminskas diriguos Chicago Lietuvos operos „Don Carlo” spektakliams, kurie vyks šiandien, balandžio mėn. 27 d. 7:30 v.v., ir rytoj, balandžio mėn. 28 d. 3 v. p.p., Morton East High School Auditorium, 2423 S. Austin Blvd., Cicero, Illinois. Bilietų bus galima gauti ir prie kasos prieš spektaklių pradžią.

pasirinktoje srityje. Didžiausias atpildas yra sėkmingai įvykęs spektaklis ir pilna auditorija klausytojų.

— Kiek žinoma, Jūs ir gimes, ir auge, ir muzikinį pašaukimą pradėjus sekti išvijoje, Chicagoje. Kokie buvo Jūsų pirmieji žingsniai ir muzikos pasaulį?

— Fortepijoną pradėjau

mokyti pas a.a. Antaną Naką, vėliau pas muziką Manigirdą Motekaitį. Tiesiai studijas De Paul universitete, Chicagoje, University of Illinois ir Northwestern University. Dirbu lietuviškoje muzikinėje veikloje (kiek laiko leidžia) taip kaip visi kiti, dirbantieji lietuvišką darbą, nes jaučiu pareigą.

— Ar žadate artimoje ateityje pasilikti Chicago Lietuvos operos dirigentu? Jeigu taip, koks Jūsų žvilgsnis į mūsų operos kolektyvo perspektyvas — ko ji gali tikėtis, i kur savo jėgas turėtų kreipti? Ko jai reikia iš mūsų visuomenės, kad galėtų dar ilgai taip sėkmingai gyvuoti kaip iki šiol?

— Dirbsiu su Lietuvos opera, kiek laikas leis. Operos kolektyvas gali tikėtis dar daug daug sunkaus darbo, o klausytojai dar gražių operos pastatymų.

Noriu šia proga iš savo pusės padėkoti visiems tiems, kurie dirba šitame operos pastatyme: Lietuvos operos chorui, kuris yra visų pastatymų nugaraulis, solistams — Nerijai Linkevičiūtei, Aldonai Stempužienei, Audronei Gaiziūnienei, Jonui Vazneliui, Algirdui Braziliui, Darrell Rowader, Clyde Crewey, Vytui Paulioniui, Broniui Maciukevičiui, chormeisteriams Audronei Gaiziūnienei ir Alfonsui Gečiui, kuris taipgi atlieka daugybę svarbių pareigų užkulisyje, klausytojams nematant, scenos darbuotojams Jonui Paroniui ir Tom Rusnak su jų padėjėjais, Operos valdybai su jos pirmininku Vytautu Radžium. O taip pat — Petriui Petručiui, Baliiui Brazdžioniui, Aldonai Dauknei — radijo valandėlių vedėjams, „Draugui” ir visai lietuviškai spaudai už informaciją ir skelbimus.

Kviečiame visus atsilankyti Lietuvos operos spektakliuose.

— Dėkojame muzikui Arūnui Kaminskui, linkėdami jam ir visam Lietuvos operos kolektyvui kuo sėkmingiausių „Don Carlo” spektaklių.

Popietė su Birute Pūkelevičiute

Literatūrinis žodis gero aktorius lūpose praskamba kaip muzika. Įprastę mes klausytis solistų, o žodis pas mus nėslytiškai vienišas, nerandąs klausytojų. Birutės Pūkelevičiutės žodis Cicero LB rengtoje popietėje ne tik sutraukė daug klausytojų, bet meniškai apipavidalintas paliko gilų įspūdį. Visų pirma Pūkelevičiūtė yra žinoma ne tik kaip dailiojo žodžio menininkė, bet ir kaip aktorė ir režisierė. Ta prasme popietė buvo literatūrinis rečitalis, pilnas giedros pavasarinės nuotaikos. Jinai skaitė trumpą istoriją iš romano „Aštuoni lapai”, kuris kaip tik rėšasi su Vėlykų laikotarpiu karo pabaigoje. Tai pauglės merginos retrospekcija į Kauną, pavasarį jant ir skambant prisikėlimo varpams. I patį įvadą buvo ritmingai įpintas „Linksmas diena...” vargonų motyvas. „Kelionė į Gardiną”, gal kiek per ilgą skaitymui, bet įdomi jauno žmogaus išgyvenimais po lenkų ultimatumo Lietuvai. Linksmas ir kartu graudi, nes surišta su Lietuvos praeitimi ir Nepriklausomybės praradimu. Gal pats tinkamiausias linksmas sceniniam skaitymui buvo „Kelionė į Marčiupį” iš Marco Polo Lietuvoje novelių knygos. Nuotykis viduryje upės su vežime sėdinčiais apygirčiais dviem kunigais, vikaru ir altaria, ir jaunu gimnazistu yra spalvingas ir originalus. Įtikėtina ir kartu neįtikėtina istorija, gausiai perpinta komiškais atadais,

Birutė Pūkelevičiūtė
Nuotrauka A. Plaušinaičio

pamažu atskleidžiančiais nelauktas situacijas, tiesiog prirakina klausytoją prie paprasto pasakojimo tolimesnės eigos ir dialogo. Realu, bet kartu ir žaisminga, be jokios pagiežos charakteriams, be jokio pamokslavimo. Tai tikrai puiki novelė, viena pačių dekingiausių aktorijai ir klausytojui. Aktorės sugebėjimas visas rečitalio dalis sujungti į vieną ir būti popietės didelis pasisekimas.

Literatūrinę popietę rengė Cicero LB valdyba šv. Antano parapijos salėje 1985 m. balandžio 14 d. a.m.

Knygos „Draugo” knygyne

Šią savaitę gauta nauja knyga: **Kunigas Juozas Vailokaitis: žurnalistinė, visuomeninė ir ekonominė veikla.** Redagavo Jonas Sakas-Sakevičius. Chicago: Popietė Leon XIII literatūros fondas, 1985. 279 psl. Kaina — 8 dol.

Taipgi gautos naujos siuntos

džiuliais teleskopais težiūrima. V.1 jos atstumas nuo saulės 616 milijonų km (383 mil. mylių), nuo žemės — 668 mil. km (415 mil. mylių).

MÉNULIS. Pilnatis V.4, 3 val. 52 min. p.p. Tą naktį įvyks visišką mėnulio užtemimas. Jis bus matomas ne Amerikoje, bet priešingoje žemės pusėje. Dėlia V.11, 1 val. 34 min. p.p. Jaunas V.19, 5 val. 41 min. p.p. Taip pat tą dieną dalinis saulės užtemimas, irgi ne Ameriką. Dėlia V.27, 8 val. 54 min. ryto.

METEORAL. V.4 naktį bus proga pamatyti Eta Akvaridų meteorų liūtį, skindantį šį Vandens žvaigždyną. Tie meteorai kyla iš Halley kometos liekanų, kurių prizasto kometa savate aplink saulę. Norint meteorų liūtį stebėti, reikia budėti visą naktį toli nuo miestų šviesų, ne mažiau, kaip 50 ar 60 mylių nuo didmiesčių, ir skaičiuoti, kiek meteorų pasirodo per valandą.

A. Radžius

Svarstyklų žvaigždyne V.4 praeis pro pilnatį. V.15 įvyks opozicija — žemė atsirast tarp Saturno ir saulės. Žiedų regėjimo kampas palengva mažėja, žiedai siaurėja.

URANUS Gyvatnešio žvaigždyne. Arteja į opoziciją, kuri įvyks VI.6.

NEPTŪNAS Šaulio žvaigždyne. Irgi palengva slenka į opoziciją, kuri įvyks VI.23. Ar turi Neptūnas žiedus? Pernai VII.22 planeta praėjo netoli vienos žvaigždės, ir buvo pastebėtas trumpas jos patamsėjimas, sukėlęs įtarimą, kad aplink Neptūną galys būti žiedas. Neturint tvirtinių įrodymų, klausimas dar pasilieka, kol erdvėlaivis Voyager 2 aplankys Neptūną 1989 metais ir į klausimą atsakys.

PLUTONAS pereina į Mergelės žvaigždyną. Nuogai akiai nematoma. Nors tai pati paskutinė saulės planeta, bet šiuo metu dėl savo orbitos ypatybių yra arčiau saulės, negu Neptūnas.

HALLEY KOMETA vis dar Oriono žvaigždyno šiaurėje. Tik di-

Gegužės mėnesio planetos

MERKURIJUS gegužės 1 d. bus vakarų elongacijoj, t.y. labiausiai nutolęs nuo saulės vakarais — 26.9 laipsnių. Bus gana šviesus — 0.6 ryškumo, bet sunku bus stebėti, nes planeta švies labai arti horizonto rytmečiais prieš pat aušrą. Tik liepos mėnesį Merkurijus pasirodys vakarais ir gerokai aukščiau.

VENERA. Lenktynėse aplink saulę Venera šį mėnesį skrenda pirm žemės. Visą vasarą bus matoma rytmečiais. Didžiausio šviesumo pasiekis V.8, kai jos ryškumas bus -4.22. Ji bus tada šviesiausias dangaus kūnas, išskyrus mėnulį (ir, žinoma, saulę). V.15 ir 16 dylančio mėnulio puslankis prisitars prie pat planetos.

MARSAS tose pačiose lenktynėse atsilieka nuo žemės, toliau nuo jos ir tamsėja, kol pagaliau užslinks už saulės ir paskės jos spinduliuose, pasislepdamas nuo mūsų akių. Tai įvyks mėnesio pabaigoje. V.10 ar 11 Marsas bus vakarų padangėje ir šiaurę nuo raudonos Aldebarano žvaigždės, kuri atrodys šviesesnė už planetą. V.21 vakarų padangėje, tuoj po saulėlydžio, planas jauno mėnulio lankelis bus arti Marso.

JUPITERIS šį mėnesį teka keturiom valandom ankščiau, negu saulė. Jis bus Vienaragio žvaigždyne ir matomas rytmečiais. Tik Venera ir mėnulis bus šviesesni už Jupiterį priešausio padangėje. V.11 rytą Jupiteris praslinks penkiu laipsnių atstu į šiaurę nuo dėsio. Planeta palengva iriasi į vakaro padangę.

SATURNAS patogiai matomas visą naktį. Kai saulė leidžiasi, Saturnas teka, o saulei tekant, Saturnas leidžiasi. Jis vis dar

temomis. Visada veik pusę numerio apimties užima naujausių įvairakalbių knygų recenzijos. Nors šiaip visa medžiaga spausdinama anglų kalba. Lietuviškųjų knygų šį kartą recenzuojamos dvi: Albino Baranauko „Piliakalnio šešėlis” (Rimvydas Šilbajoris) ir Birutės Pūkelevičiutės „Žydra ir geltona” (Algirdas Landsbergis).

k. brd.

Kertinė paraštė

(Atkelta iš 1 psl.)

nugalėtojų džiūgavime, nei nugalėtojų sąžinės sąskaitoje ir tvirtame pasiryžime pasitaisyti. Vokietijos kapituliacija mūsų tautai neatnešė nei pergalės, nei išlaisvinimo — mes taip ir likom pasaulio „išvietintaisiais”. Ta prasme mums, lietuviams, karas nesiėgė. Šis jausmas išreikštas gal iki šio laiko geriausioje lietuvių kalba knygoje apie karo pergyvenimus — Jurgio Jankaus *Naktis ant mory*, kurią 1948 metais išleido leidykla „Patria” Tuebingene. Čia vienos nakties pasakojimai (Boccaccio *Dekameronas* ar Chaucerio *Canterbury Tales* pavyzdžiu), kurie nuostabi būdu vienas su kitu susirišę ir vienas kitą papildė, išsiveržia iš šio žanro ligitolinio pramoginio pobūdžio todėl, kad jie, šurprios tikrovės akstinai, kalba savo skaitytojų tuometinei dabarčiai. Ateina rytas, kuris tačiau irgi pasirodė kaip bausis sapnas — pabėgėlių būrin įsimašęs rudasis vyras yra pastatęs spąstus. Pagrindiniai veikėjai pasprunka, tačiau juos lydi nerimas. Knygos galas atkuria tą pokario lietuvių pabėgėlių rūpestį, kuris po 40 metų dar ir mus tebeseioja:

Kai mudu su Nijole taisėme guolį, Aldona stovėjo atsiremusi į pusį ir tylėjo.

— Tu vėl galvoji apie juos? — pasakiau.

— Negaliu užmiršti, atsakė. — Ir ne tik jų. Man viskas tebestovai akyse, kas šiandien atsitiko. Juk taip toli bėgom, tiek daug vargom. Ir kam? Kai tu dabar vėl paminėjai morus, man dingtelėjo bausis vaizdas.

— Būk gerutė, nevargink savęs baisumais. Mūsų pastangos jų nesumažins. Gulk šalia Nijolės. Apklusiu.

— Ne, ne, aš nesivarginu, bet negaliu būti kaip iš tekančios upės ant kranto išmestas pagalis. Ką daryti, kad ir širdis jaučia ir nerimsta. Man pasirodė, kad užėjo naktis, o visos pasaulis guli ant mory ir kietai miega. Gi duobkasiai jau ateina. Iš rytų. Ir duobė jau iškasta. Tik jie ateis, paims morus ir miegantį pasaulį nuleis į duobę. Jei jis tepabus, kai žemės ims ant galvos birti, bus per vėlai. Bet kas jį pažadintų ankščiau? Mes galim čia šaukti tyruose, kiek norim. Neprizadinsim. Jis tik supyks, kad neleidžiam ramiai miegoti. Užčiaups burną, užspaus, kad kvapo neatgautume (p. 345).

Yla, Stasys. M. K. Čiurlionis: kūrėjas ir žmogus. Chicago: Amerikos lietuvių bibliotekos leidykla, 1984. 468 psl. Kaina — 15 dol.

Kucas, Antanas. Lithuanians in America. Bostonas: Encyclopedia Lituanica, 1975. 349 psl. Kaina — 6 dol.

Landsbergis, Algirdas. Muzika, įžengiant į neregėtus miestus. Chicago: Ateities literatūros fondas, 1979. 124 psl. Kaina — 6 dol.

Misiūnas, Romuald J. ir Rein Taagepera. The Baltic States: Years of Dependence, 1940-1980. Berkeley: University of California Press, 1983. 333 psl. Kaina — 30 dol.

Raila, Bronys. **Kitokios Lietuvos ilgesys.** Šintas prakalbų į Lietuvą, 1980-1982. Clevelandas: Viltis, 1983. 399 psl. Kaina — 15 dol.

Tautvytis, Gintaras. **Gyvenimas okupuotoje Lietuvoje: komunistų propaganda ir tikrovė.** Chicago: Pasaulio lietuvių archyvas, 1983. 229 psl. Kaina — 9 dol.

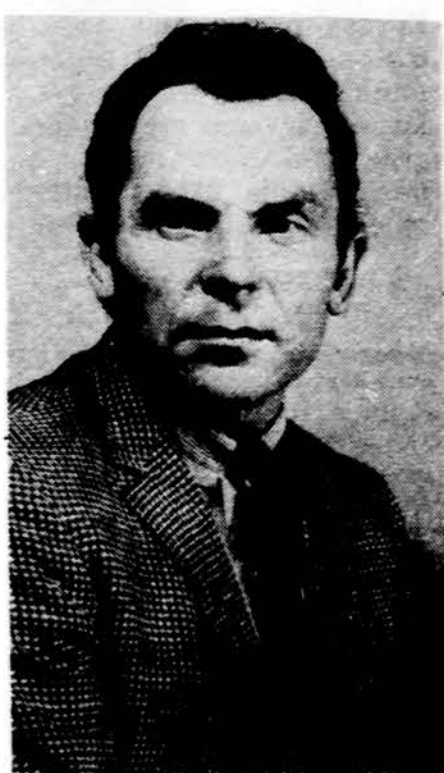
Vokietijos kapituliacijos sukaktis — keturiadesimt metų. Nekokia tai sukaktis, gal ir minėjimo neverta — juk už desimties metų vėl reikės minėti jos net „apvalėsi” skaičių. O tačiau karo galo prisiminimas gal ir vietoj. Gal ir vėta sustoti ir susimąstyti. OSI bylos turi neįaukių sąskambių su Jurgio Jankaus pasakojimu. Be to, mes neįstingame pabėgti nuo klausimo: koks karo pabaigos palikimas mums? Karo galas ženklina okupacijų galų: svetimieji nebetvarko nei Prancūzijos, nei Italijos, nei Vokietijos. Tuo tarpu mes turime klausytis apie pokario Europos teritorinių sienų nepažeidžiamumą, kurio reikalauja jos dabartinės taikos užtikrinimas. Karo galas ženklina grįžimo į tėvynę — o kiek mūsų palaidota svietimuose kraštuose, laukusių ir nesulaukusių savo gyvenimo didžiausio troškimo išsipildymo — vėl sugrįžti į Lietuvą? Mums karas niekad nėra pasibaigęs, mes negalime „sunormalėti”, kaip to baisiausiai trokšta likęs pasaulis. Mes šiuo metu tikrai ir toliau tęsiame savo tautos istorijoje kaskada jos pasirinktą linkmę, dar vis tikėdami ir vildamiesi galimybė, skatinusia Maironio kartą: „Jei po amžių kada skaudūs pačiai nukris / Ir vaikams užtekės nusiblaivęs dangus...”

Romas Viesulas „Temple Abroad” direktorius

Dailininkas Romas Viesulas, grafikos profesorius Temple universiteto Tyler School of Art, paskirtas „Temple Abroad” programos direktorium. Tai yra Temple universiteto (Philadelphia) vaizduojamųjų menų ir humanitarinių mokslų padalinys Romoje. Ši programa buvo įkurta jau 1966 metais, skirta trečiųjų metų studentams iš Temple ir kitų Amerikos universitetų. Šiais metais čia studuoja 127 studentai, dėstomi ir koledžo, ir aspirantūros lygio kursai. Vėdoje pareigas dail. Viesulas pradės eiti nuo šio metų liepos mėn. 1 d.

Dail. Romas Viesulas Tyler meno mokykloje pradėjo dėstyti 1960 metais ir pastaruosius 20 metų yra išbuvęs jos grafikos skyriaus vedėju. Jo kūryba yra susilaukusi aukšto įvertinimo Amerikos menininkų tarpe, o jo mokytojavimas — Temple universitete. Tris kartus yra laimėjęs Guggenheim stipendiją, 1981 metais gavo universiteto Tyrimo ir kūrybingumo premiją, praeitais metais — Lindback premiją už išskirtinį mokymą. Vienas vėliausių jo darbų, praeitą pavasarį sukurtas Vatikano pašto ženklas šv. Kazimiero 500 metų sukakties progą, atkreipė tarptautinį dėmesį.

„Temple Abroad” programos vedėjas skiriamas trejų metų tarpui. Šias pareigas prisimdamas, dail. Viesulas pasisakė, jog jos gerai sutampa su jo ateities planais: „Šiuo metu mano meninė karjera įsitvirtinusi ir man labai patiktų kas nors naujo”. Kadangi už trejų metų jis ruošiasi iš universiteto pasitraukti į pensiją, pažymi, kad „čia jie būtų tik dar treji metai, o ten (Romoje) jie bus treji metai naujų užsimojimų ir naujos gyvybės”. Kaip direktorius jis sakosi sieksias išplėsti dabartinę programą, įvesti daugiau kursų, o taipgi padaryti ją labiau žinomą ir čia, ir užsienyje. „Yra numatyta naujos ar praplėtos programos ir kursai iš architektūros, dizaino, fotografijos, archeologijos ir meno restauravimo”, sako dailininkas. „Taip pat žadame sustiprinti naujai atvykusiems studentams teikiamą orientaciją ir padidinti

Romas Viesulas

sąveiką tarp dailių menų ir humanitarinių mokslų studentų”. Dail. Romas Viesulas jau kelis kartus yra Romoje gyvenęs ir dirbęs, dukart jis buvo svečias menininkas Amerikietų akademijoje Romoje. Kartu su juo į Romą gyventi išvyks jo žmona Jūra (kuri ruošia daktaratą iš pedagogikos Temple universitete), sūnūs Romas ir Vytas, bei dukrelė Austė.

• *World Literature Today* vol. 69, no. 1 (Winter, 1985). A. Literary Quarterly of The University of Oklahoma. Editor: Ivar Ivask, 630 Parrington Oval, Room 110, Norman, Okla. 73019. Žurnalo metinė prenumerata \$23.00 (U.S.). Atskiro numerio kaina \$7.00.

Tai vienas imponantiškiausių literatūros žurnalų šiame krašte. Ir su plačiu žvilgsniu į visą šiandieninę pasaulio literatūrą įvairiomis kalbomis. Neišskiriant ir lietuvių.

Didelis žurnalo formatas, parinktos iliustracijos bei nuotraukos, kruopštus ir estetiškas puslapių sutvarkymas daro šį leidinį malonų paimti į rankas. Kiekvieno numerio apimtis tarp 160 ir 200 puslapių. Tai jau stambi knyga. Rašo įvairių tautų autoriai bei literatūros mokslininkai aktualiomis šių dienų literatūros problemomis ir

Leonas Narbutis, sol. Nėlė Paltinienė, muz. Arvydas Paltinas, ir „Margučio” vedėjas Petras Petraitis po Paltinų pramoginių dainų koncerto 1985 m. balandžio mėn. 21 d. Jaunimo centre, Chicagoje. Iš Vakarų Vokietijos gastrolės atvykusių Paltinų koncertą suvies „Margutis”.

Nuotrauka Jono Tamulaičio